

Nr 327.

Av herr Hagberg i Luleå m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om vissa anslag under fjärde huvudtiteln.

Den militära upprustningen i vårt land antar allt större proportioner. Redan under budgetåret 1949/50 voro de omedelbara kostnaderna uppe i den för vårt lands förhållanden ofantliga summan av 817,4 miljoner. För innevarande budgetår beräknas de direkt kontrollerbara kostnaderna till drygt 1 150 miljoner kronor och för budgetåret 1951/52 till drygt 1 200 miljoner kronor. Vid beräkningarna har hänsyn icke tagits till de förändringar i fråga om löner och priser som inträffat under de senaste månaderna, givetvis inte heller till de prisstegringar och lönestegringar som komma att inträffa i fortsättningen. Det kan icke råda någon tvekan om att de i och för sig fantastiska kostnader som sålunda angivits komma att betydligt överskridas.

På grundval av uppgifter som försvarsutredningen inhämtat från myndigheterna inom de olika försvarsgrenarna har också gjorts en sammanställning av kostnaderna för militärmakten enligt myndigheternas beräkningar för tioårsperioden 1950/51—1959/60. Sammanställningen visar, att kostnaderna för det militära försvaret för tioårsperioden komma att uppgå till i *genomsnitt* omkring 1 390 miljoner kronor per år.

Genomsnittskostnaden för tioårsperioden överstiger sålunda de verkliga utgifterna för budgetåret 1949/50 med inte mindre än 417 miljoner kronor. Men om genomsnittssiffran för tioårsperioden ligger så mycket över de verkliga kostnaderna för nyssnämnda budgetår, så är det tydligt, att skillnaden är väsentligt mycket högre, om man tar något av de senaste åren i tioårsperioden till jämförelse. Med andra ord, vid slutet av tioårsperioden ha vi en kostnad för militärapparaten som väsentligt överstiger genomsnittskostnaden för perioden, och det ligger säkert ingen överdrift i antagandet, att kostnaderna då betydligt överstiga en och en halv miljard kronor.

Det är uppenbart att denna väldiga rustningsbörda kommer att medföra svåra återverkningar på landets ekonomiska och sociala liv. Redan nu ha statsmakterna slagit in på en linje som leder till en allvarlig sänkning av folkets levnadsstandard. Upprustningen av militärväsendet tillåtes kraftigt inkräkta på det utrymme för en generell standardhöjning som produktionsökningen skapar. Möjligheterna till en höjning av folkets levnadsstandard minskas medvetet i samma takt som utgifterna för upprustningen öka. Den sociala standarden undergår för närvarande en kraftig försämring. Bestående reformer urvattnas eller sätts ur kraft (sjukvårdsreformen) och planerade nya sådana uppskjutas på obestämd framtid. Trots en upprörande

bostadsnöd minskas byggnadskvoterna, varför eftersläpningen i förhållande till behovet blir allt större. Den stora skolreformen skall inte genomföras före år 1970. Även andra kulturbehov ha satts på indragningsstat. På praktiskt taget alla samhällslivets områden kan man förmärka verkningarna av de omfattande rustningsutgifterna. Att de dessutom medföra ett oerhört skattetryck över folket är uppenbart.

Den kommunistiska riksdagsgruppen har vid upprepade tillfällen förklarat, att kommunisterna inta en positiv ställning till landets försvar. Detta innebär emellertid icke att vi anse frågan om landets försvar enbart vara ett spörsmål om hur många flygplan, kanoner och krigsfartyg som stå till landets förfogande eller att vi reservationslöst skulle acceptera varje ökning av militärbudgeten. Givetvis kräver ett nationalförsvar försvarsmedel, men det finns andra viktiga frågor som måste tas i betraktande vid avgöranden om militärmaktens behov. Dit höra frågorna om den utrikespolitiska kursen, försvarsmaktens demokratiska pålitlighet och folkets livsbetingelser. Vi ha tidigare klargjort vår mening om dessa viktiga frågor. Den nu igångsatta upprustningen tjänar icke fredens sak. Den bidrar tvärtom till att öka spänningen i världen och ökar därmed också krigsriskerna för vårt eget land. All erfarenhet visar dessutom, att en upprustad militärmakt, som inte står under kontroll av och är ett med folket, lätt blir ett stöd för reaktionens krafter.

Häruöver bör det emellertid framhållas, att militärutgifterna spränga gränserna för landets och folkets bärkraft. De utgöra nu cirka 200 kronor per invånare. Skattekällorna äro hårt utnyttjade och beskattningen utgör en oerhört tung börda för de små inkomsttagarna. När det nu gått så långt, att den ekonomiska och sociala standarden sänkes för att de omätliga anspråken från de militära myndigheterna skola kunna tillgodoses, är detta ett fullgott bevis för att gränsen för det arbetande folkets bärkraft överskridits. Detta utgör ett allvarligt hinder för att i farans stund kunna utnyttja hela folkets försvarskraft. Det kan inte råda någon tvekan därom, att ett folk som utsättes för press i fråga om sina livsbetingelser, lever i ständig osäkerhet om framtiden, icke kan visa någon större försvarskraft. Förutsättningen för ett effektivt utnyttjande av folkets försvarskraft är också att det bjudes sådana levnadsförhållanden, att det anser landet värt att försvara.

Vi finna det vara på hög tid att upprustningen hejdas. Det finns möjligheter att för en väsentligt lägre kostnad skapa ett effektivt försvar, och vi ha tidigare motionsledes i riksdagen angivit vissa riktlinjer härför. Det är av kända skäl omöjligt att ingå på en detaljgranskning av de olika anslagsposterna under fjärde huvudtiteln. Det viktigaste för oss i dagens situation är att hejda en upprustning, som startats i panikens tecken och i tron på krigets oundviklighet. Vi komma därför i det följande att föreslå beskärningar av vissa anslagsposter och beställningsbemyndiganden för att därigenom nedbringa kostnaderna.

I år föreslås att 70 000 värnpliktiga skola inkallas till efterutbildningsövningar. Vi anse att dessa både med hänsyn till kostnaderna och knappheten på arbetskraft böra uppskjutas.

Vi anse vidare att de väldiga anslagen för materielanskaffning liksom de begärda beställningsbemyndigandena kunna begränsas till de stora belopp som utgingo för två år sedan. De här nedan jämförliga materielanslagen utgjorde då — budgetåren 1949/50 — för armén (tygmateriel) 30 000 000 kronor, för marinen (fartygsbyggnader) 30 000 000 kronor och för flygvapnet 110 000 000 kronor. Om dessa anslag beslutas för kommande budgetår innebära de en minskning av Kungl. Maj:ts förslag med respektive för armén *Anskaffning av tygmateriel* minus 55 000 000 kronor, för marinen *Fartygsbyggnader* minus 30 000 000 kronor, *Anskaffning av artillerimateriel* minus 25 000 000 kronor samt för flygvapnet minus 75 000 000 kronor eller sammanlagt 185 000 000 kronor. Lägges därtill 11 miljoner kronor för de särskilda efterutbildningsövningarna kan i runt tal 200 000 000 kronor inbesparas på fjärde huvudtiteln utan några förändringar av försvarsorganisationen.

Med hänsyn till de oerhört ökade rustningarna blir beslutet att — tillfälligt? — nedlägga försvarsutredningens arbete alldeles oförklarligt för att inte säga oförsvarligt. Det synes oss därför som om denna borde åläggas att snarast möjligt slutföra det uppdrag den erhållit. Enligt vår mening kunde direktiven för densamma ha åsyftat en billigare försvarsorganisation än den utpekade, trots att densamma inte på något sätt uppnår de dimensioner som regeringens förslag ställer i utsikt.

Vi föreslå med hänvisning härtill,

att riksdagen måtte besluta under Fjärde huvudtiteln

1) *Armén, anskaffning av tygmateriel:*

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med i det föregående angivna grunder medgiva utläggande av beställningar å tygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 55 000 000 kronor, samt

b) till *Armén*, Anskaffning av tygmateriel m. m. för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor.

2) a) *Marinen*, fartygsbyggnader (s. 128) 30 000 000 kronor.

b) *Marinen*, anskaffning av artillerimateriel m. m. (s. 134) 20 000 000 kronor.

3) *Flygvapnet*, anskaffning av flygmateriel m. m. (s. 158) 110 000 000 kronor.

Stockholm i januari 1951.

H. Hagberg.

Erik Karlsson.

K. E. Senander.

Gustav Johansson.

Gunnar Dahlgren.